

Regionale samenwerking in internationaal perspectief

Prof. Dr. Ben Derudder
KU Leuven Instituut voor de Overheid
ben.derudder@kuleuven.be

Overzicht

1. Regio's als geografische realiteit
2. Regio's als bestuurlijke realiteit
3. Regionale samenwerking doen werken

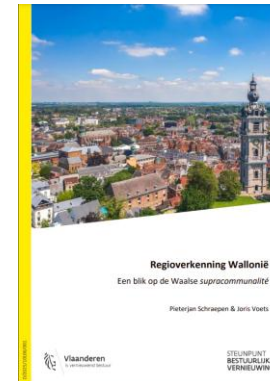
Erkenning Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing (2021-2025)

De Vlaamse Regering keurt de erkenning van het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing goed (2021-2025). Het Steunpunt zal vanaf 1 januari 2021 onderzoek verrichten naar een goed onderbouwd HR-beleid en naar lokale autonomie en lokale verantwoordelijkheid.

SBV II is een consortium van bestuurskundige onderzoekers bij Vlaamse academische instellingen. Leden van het consortium zijn: het Instituut voor de Overheid (KU Leuven), de Onderzoeksgroep Politics & Public Governance (UAntwerpen), de Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management en het Centrum voor Lokale Politiek (UGent) & Core - Centrum voor Overheid en Recht (UHasselt).

Overzicht rapporten 2021-2025

i.s.m. Joris Voets, Pieterjan Schraepen, Jef De Rop, Sara Coghe & Sam Taveirne

Overzicht

1. *Regio's als feitelijke geografische realiteit*
2. Regio's als bestuurlijke realiteit
3. Regionale samenwerking doen werken

Regio?

- **Regio** = aaneengesloten, min of meer coherent geografisch gebied (de Kempen, Limburg, het Meetjesland, de Westhoek,...)
- In **bestuurlijke termen** = schaalniveau dat groter is dan het 'lokale' niveau maar kleiner dan het 'nationale' schaalniveau (provincies, referenterieregio's, IGS-en, regionale landschappen,...)
- Vaak, maar niet noodzakelijk '**nested doll**'-principes

Réunion

Mayotte

Guadeloupe

Martinique

Guyane

CARTESFRANCE.FR

Carte des régions de France

www.CartesFrance.fr

Mise à jour : 01/01/2019

© www.comer sis.com

Soorten regio's

1. Homogene regio's obv gedeelde kenmerken (bv. Meetjesland obv gedeelde kenmerken zoals landschap of dialect)
2. Functionele regio's obv sterke(re) interacties (bv. Meetjesland als regionale woonmarkt)
3. Bestuurlijke regio's (bv. Intercommunale Vereniging voor huisvuilverwerking Meetjesland)
4. Sociaal-geconstrueerde regio's (bv. Meetjesland als de facto framing van een gebied door niet-bestuurlijke actoren)

Het Meetjesland: een landschap & een dialect

Startpagina | E-loket | Stratenplan | Dienstengids A-Z | Sitemap | Meldingskaart | Contact

Onze gemeente | Bestuur | Diensten | **Leven** | Werken en ondernemen | Wonen en bouwen | Milieu | Vrije tijd

 Sint-Laureins
buitengewoon natuurlijk

Typ hier uw zoekterm

Verkiezing van 't schuunste woord van 't Meetjesland

 STROATUUEBERS!
WE HESTRAAN MEKRAE IN 'T MEETJESLAND

Stroatuuebers, We verstoan mekoar in 't Meetjesland is een project rond dialecterfgoed en jeugdcultuur van COMEET (Cultuuroverleg Meetjesland) en Meetjesman (Regionale Jeugddienst).

De combinatie dialect en jeugd maakt het project heel bijzonder. Het merendeel van de jongere generatie kent haar dialecten niet meer, terwijl de oudere generatie hier net wel nog mee vertrouwd is.

Via dit project kunnen jongeren via hun eigen leefwereld kennismaken met hun Meetjeslands dialecterfgoed. Tijdens workshops, open ateliers, concerten... gaan jongeren creatief aan de slag met de dialecten uit hun streek. Ook de oudere generatie doet mee. Zij wordt gevraagd om dialectwoorden te delen met de jongeren en deel te nemen aan de jongerenactiviteiten.

Maar we willen ook de andere inwoners van het Meetjesland attent maken op de waardevolle dialecten uit de streek. Via de dialectwedstrijd **Verkiezing van 't schuunste woord van 't Meetjesland**, willen we de inwoners van het Meetjesland wijzen op de waarde van dialect en jeugdcultuur.

Zot van dialect?

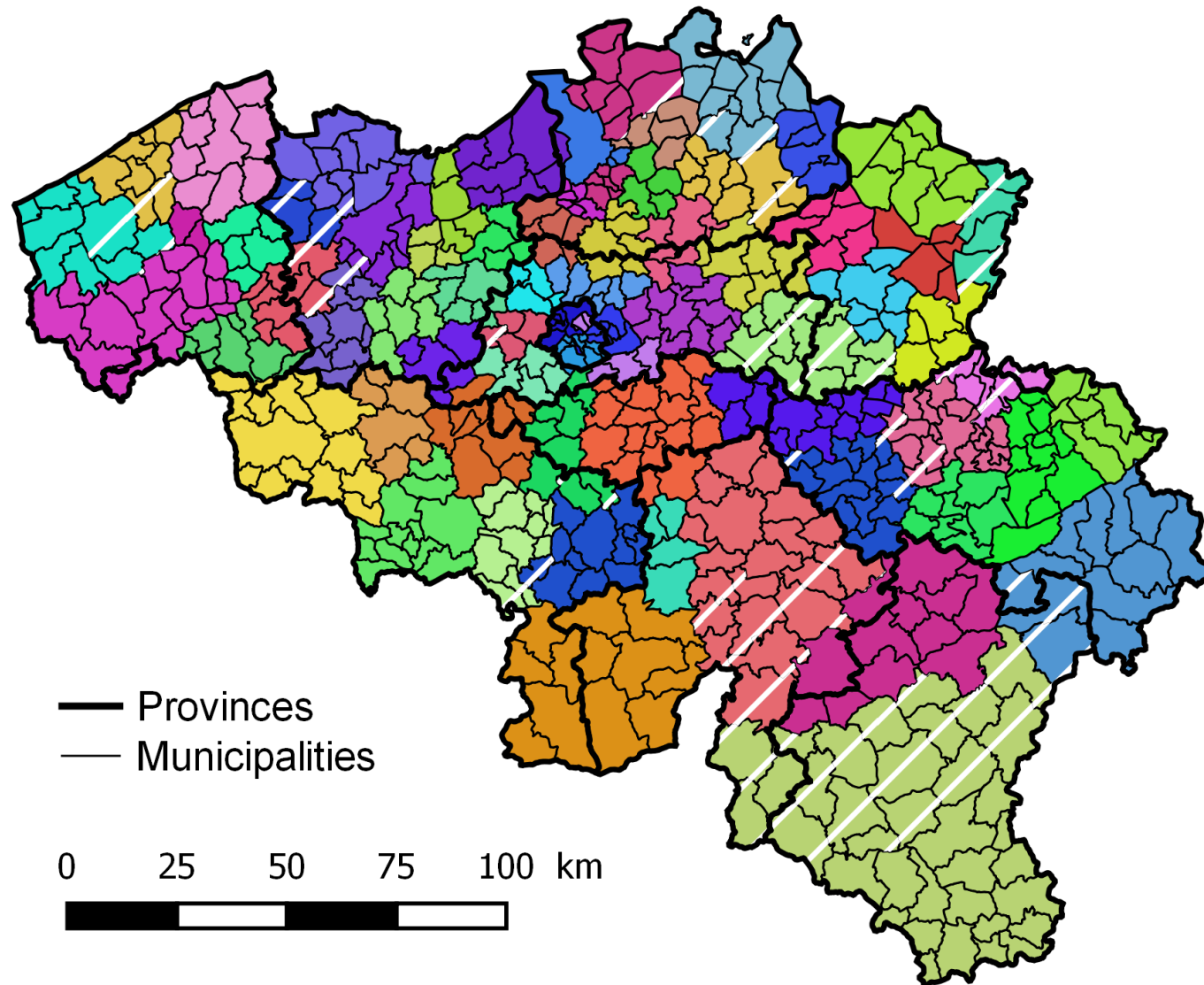
Ken je nog dialectwoorden die heel typisch zijn voor een Meetjeslandse gemeente, deelgemeente of gehucht? Neem dan zeker deel aan de dialectwedstrijd en bezorg je mooiste of leukste dialectwoord of -gezegde!

Meer informatie of deelnemen? Dat kan via www.comeet.be/dialectwedstrijd of via de invulformuliertjes in de bib.

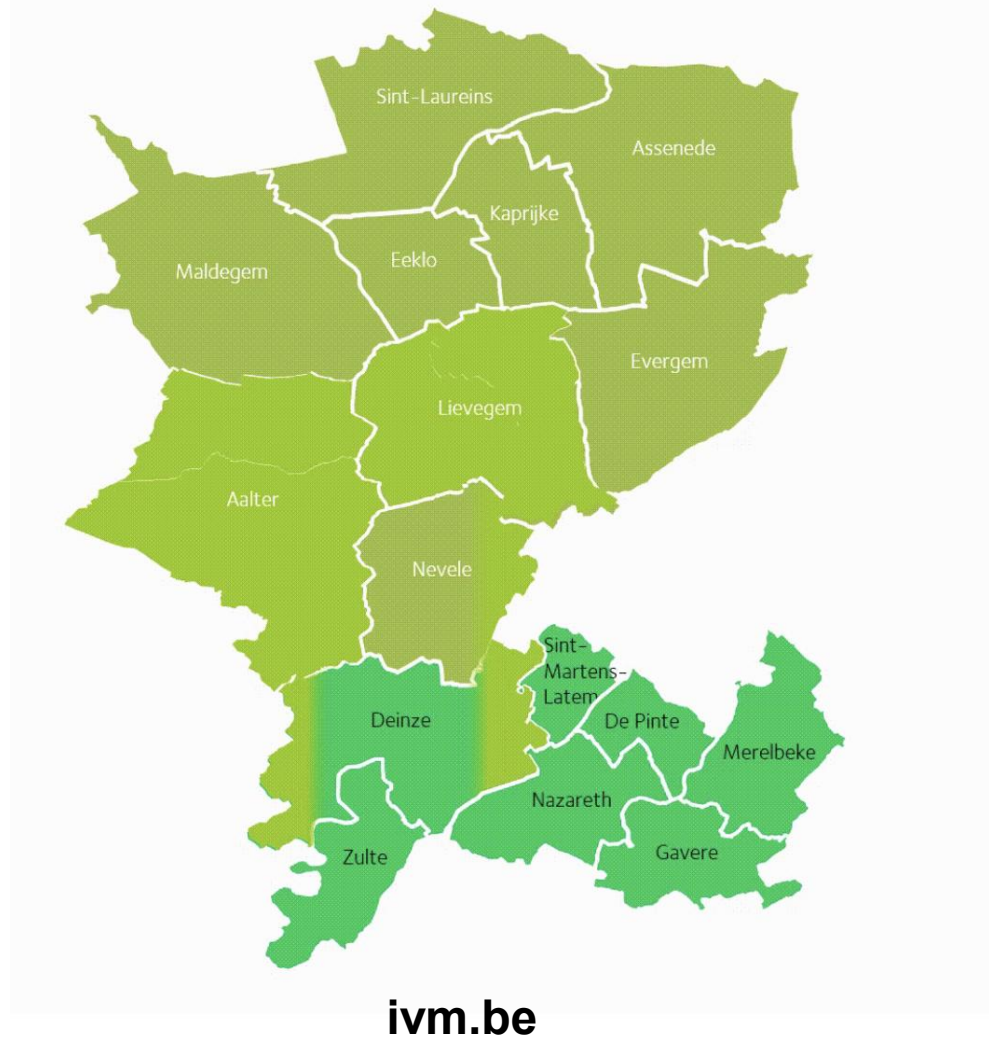
Insturen kan **tot 31 juli 2014** en vanaf 1 september 2014 kan je op de website stemmen op jouw favoriete woord of gezegde. De inzender van het meest populaire woord of gezegde wint een mooie prijs.

Startpagina: a a a

Het Meetjesland: een regionale woonmarkt

Het Meetjesland: een (semi-/para-)bestuurlijke regio

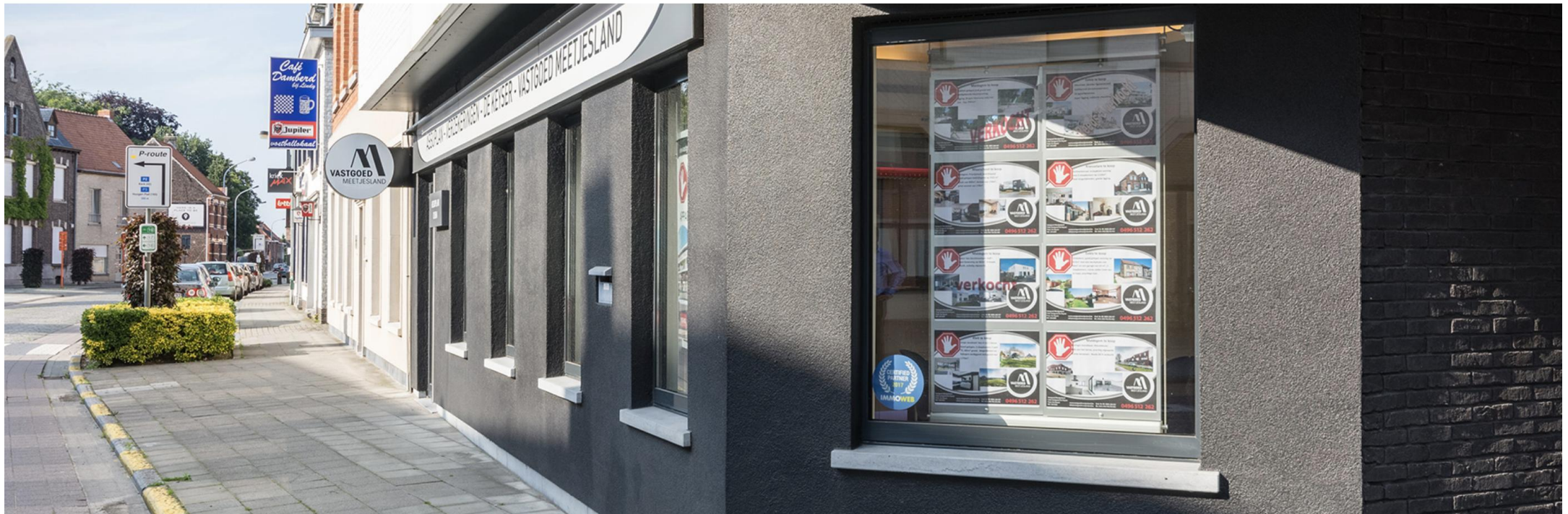

Het Meetjesland: een sociaal-geconstrueerde regio

[Contact](#) [Over ons](#) [Blog](#)

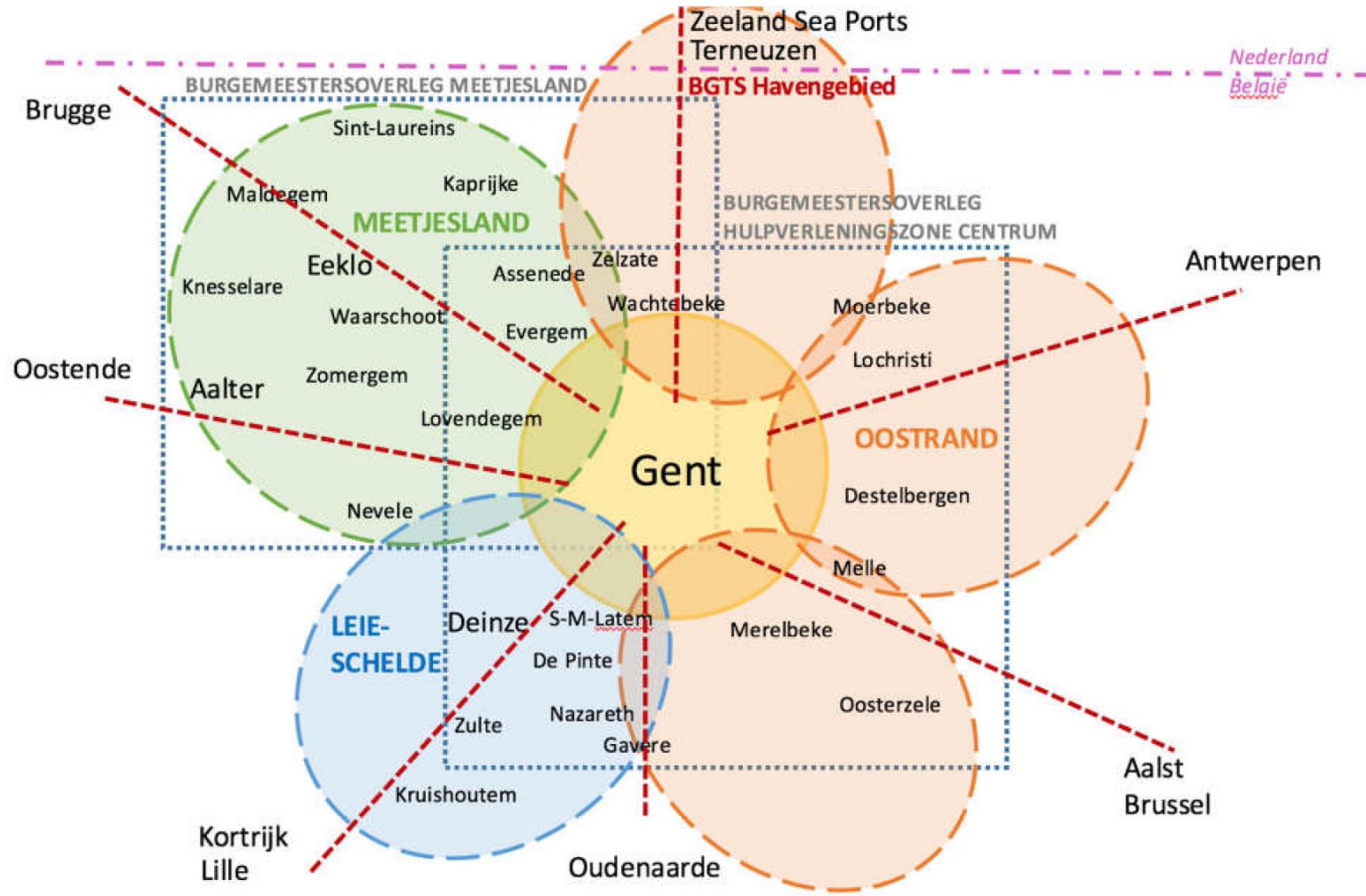
[HOME](#) [TE KOOP](#) [TE HUUR](#) [NIEUWBOUW](#) [U ZOEKT](#) [♥ MIJN FAVORIETEN](#)

Regionale vaagheid

- Diversiteit binnen en tussen deze types regio's, maar ze **beïnvloeden** elkaar
- Dat betekent niet dat grenzen eenduidig zijn en/of die beïnvloeding leidt tot perfect identificeerbare regio's
- Bovendien zijn het **open systemen** en bestaan regio's op verschillende schaalniveaus
- Dat maakt afbakeningen van bestuurlijke regio's evenwel **niet willekeurig**:
  - sommige schalen zijn belangrijker dan andere
  - sommige afbakeningen zijn relevanter dan andere
  - welke schalen/afbakeningen relevant zijn, hangt af van sector of domein

Regiolab Gent: regio's als open en dynamische systemen

Regionale landschappen in Vlaanderen

Overzicht

1. Regio's als geografische realiteit
2. *Regio's als bestuurlijke realiteit*
3. Regionale samenwerking doen werken

Relevantie van referentieregio's

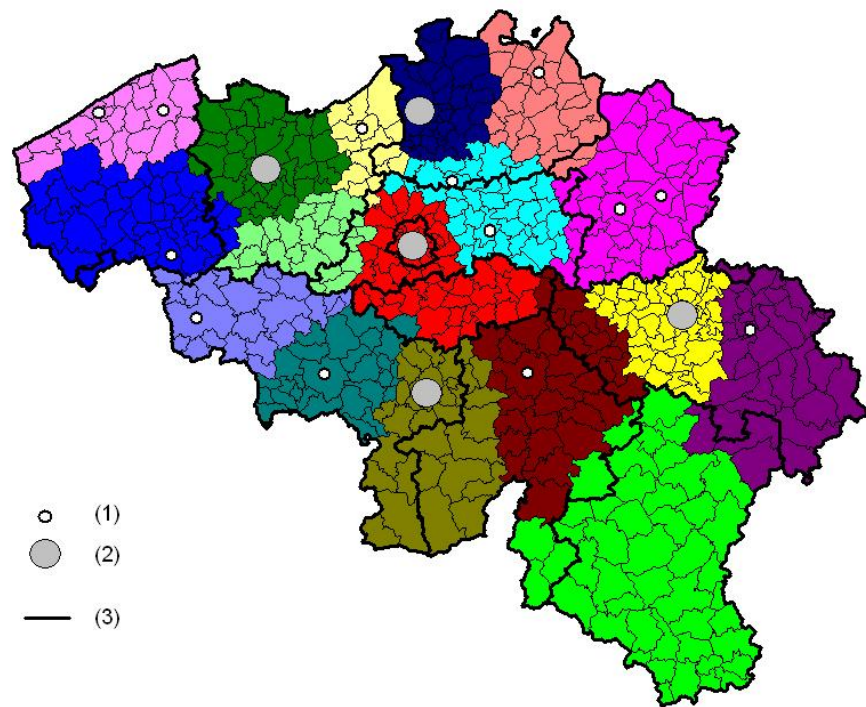
- Vaak geframed als tegengaan van bovenlokale '**verrommeling**', m.n. transactiekosten verbonden met bestuurlijke complexiteit
- Maar, er is meer: vaak min of meer afgestemd op specifiek soort functionele regio = '**basin de vie**' = gebieden waar er een duidelijk identificeerbare samenhang bestaat tussen keuze woonplaats, pendel naar school/werk, grondprijzen, interne migratie,...
- Implicatie 1: dit schaalniveau is **cruciaal** voor de betrokken beleidsdomeinen
- Implicatie 2: deze beleidsdomeinen zijn met elkaar **verweven** op dit schaalniveau (bv. omgevings- en bereikbaarheidsvraagstukken)

Vervoerregio's Vlaanderen

Indeling goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juli 2018

Vervoerregio Westhoek	Vervoerregio Roeselare	Vervoerregio Vlaamse Ardennen	Vervoerregio Vlaamse Rand	Vervoerregio Kempen
<p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@westhoekvlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@westhoekvlaanderen.be</p> <p>Arneleen De Schijver 01 24 81 22 01 arneleen@westhoekvlaanderen.be</p>	<p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@roeselarevlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@roeselarevlaanderen.be</p> <p>Wimout Raes 01 24 81 24 - 0488 91 04 14 wimout@roeselarevlaanderen.be</p>	<p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@vlaamseardennenvlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@vlaamseardennenvlaanderen.be</p> <p>Wimout Raes 01 24 81 24 - 0488 91 04 14 wimout@vlaamseardennenvlaanderen.be</p>	<p>Wimout Raes 01 24 81 24 - 0488 91 04 14 wimout@vlaamse-rand.vlaanderen.be</p> <p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@vlaamse-rand.vlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@vlaamse-rand.vlaanderen.be</p> <p>Arneleen De Schijver 01 24 81 22 01 arneleen@vlaamse-rand.vlaanderen.be</p>	<p>Frank Lapeere 01 24 224 68 41 vervoersregio@kempenvlaanderen.be</p> <p>Peter-Jan De Weert 01 24 224 68 30 peterjan@kempenvlaanderen.be</p> <p>Guido Baert 01 24 224 68 30 guido@kempenvlaanderen.be</p>
Vervoerregio Oostende	Vervoerregio Kortrijk	Vervoerregio Aalst	Vervoerregio Mechelen	Vervoerregio Leuven
<p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@oostendevlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@oostendevlaanderen.be</p> <p>Arneleen De Schijver 01 24 81 22 01 arneleen@oostendevlaanderen.be</p>	<p>Sofie De Weert 01 24 81 41 sofie@kortrijk.vlaanderen.be</p> <p>Elisavie Verschueren 01 24 22 71 67 elisavie@kortrijk.vlaanderen.be</p> <p>Liet Slegers 01 24 22 61 61 liet.slegers@kortrijk.vlaanderen.be</p>	<p>Michael Vandecasteele 01 24 22 31 41 michael@aalst.vlaanderen.be</p> <p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@aalst.vlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@aalst.vlaanderen.be</p> <p>Michael Stals 01 24 22 31 09 michael@aalst.vlaanderen.be</p>	<p>Frank Lapeere 01 24 224 68 41 vervoersregio@mechelenvlaanderen.be</p> <p>Magriet Lelander</p> <p>Guido Baert 01 24 224 68 30 guido@mechelen.vlaanderen.be</p>	<p>Mark Thoenes 01 24 224 68 41 vervoersregio@leuvenvlaanderen.be</p> <p>Sara Verwilt 01 24 224 68 30 sara@leuven.vlaanderen.be</p> <p>Guido Baert 01 24 224 68 30 guido@leuven.vlaanderen.be</p>
Vervoerregio Brugge	Vervoerregio Gent	Vervoerregio Waasland	Vervoerregio Antwerpen	Vervoerregio Limburg
<p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@bruggevlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@bruggevlaanderen.be</p> <p>Arneleen De Schijver 01 24 81 22 01 arneleen@bruggevlaanderen.be</p>	<p>Wimout Raes 01 24 81 24 - 0488 91 04 14 wimout@gent.vlaanderen.be</p> <p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@gent.vlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@gent.vlaanderen.be</p> <p>Arneleen De Schijver 01 24 81 22 01 arneleen@gent.vlaanderen.be</p>	<p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@waaslandvlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@waaslandvlaanderen.be</p> <p>Walter Koolhaas 01 24 224 68 30 walter@waasland.vlaanderen.be</p>	<p>Leen Van Den Broek 01 24 81 41 vervoersregio@antwerpenvlaanderen.be</p> <p>Daniël Lemaere 01 24 81 22 daniell@antwerpenvlaanderen.be</p> <p>Arneleen De Schijver 01 24 81 22 01 arneleen@antwerpenvlaanderen.be</p>	<p>Sara Verwilt 01 24 224 68 30 sara@limburg.vlaanderen.be</p> <p>Jan Herber 01 24 224 68 30 jan@limburg.vlaanderen.be</p> <p>Maarten Hovone 01 24 224 68 30 maarten@limburg.vlaanderen.be</p> <p>Ronald Meys 01 24 224 68 30 ronald@limburg.vlaanderen.be</p>

De Nederlandse Regiodeals

- Programma:
  - Focus op brede welvaart (economische, sociale en ecologische dimensie)
  - Programmabepaling als resultaat van het dealmakingsproces tussen lokale actoren & Rijksoverheid
  - In heel wat gevallen een bestending/verbreding van bestaande programma's
- Actorencolitie:
  - Rijksoverheid, wisselend engagement en betrokkenheid van andere departementen
  - Lokale actoren: diverse regionale coalities (grote variatie in aantal gemeenten, ook wisselende betrokkenheid van provinciebesturen)
  - Valorisatie van reeds bestaande regionale triple helix verbanden, naast ook zuiver bestuurlijke coalities

De Nederlandse Regiodeals

- Governance:
  - Overlegtafel Rijk-regio + regiegroep/kernteam als belangrijkste afstemmingsorganen tussen de betrokken actoren
  - Uitgangspunt van gelijkwaardig partnerschap tussen Rijk en regio, initiatief voor terugkoppeling & verantwoording ligt sterk bij de regio

Financiering:

- Minimaal 50% lokale publieke cofinanciering
  - Belang van cofinanciering door private partijen
  - Belangrijke politieke dimensie in de omvang en toewijzing van Regio Envelop, afhankelijk van regeerakkoord en kabinetsformatie
- Voorbeeld: Zeeland

De Zwitserse Agglomeratieprogramma's

- Programma:
  - Focus op de bovenlokale coördinatie van vervoer & ruimtelijke ontwikkeling
  - Bottom-up programmabepaling: federale overheid bepaalt enkel het aandeel cofinanciering
  - Sterke mate van continuïteit & coördinatie van projecten over programma's heen
- Actorencoalitie:
  - Federale overheid: coördinatie rol voor departement ruimtelijke ordening, afstemming met andere centrale agentschappen
  - Lokale actoren: grote verscheidenheid in coalities, met wisselende betrokkenheid van kantons, regio's, steden en gemeenten & aangrenzende buitenlandse regio's
  - Zuiver publieke actorencoalitie

De Zwitserse Agglomeratieprogramma's

- Governance:
  - Oprichting van een vertegenwoordigingsorgaan (gemeenten, kantons en regionale autoriteiten) dat met één stem spreekt op het federale niveau
  - Agglomeratieprogramma's als concrete aanleiding voor de oprichting van heel wat (privaat-en publiekrechtelijke) regionale verenigingen
- Financiering
  - Cofinanciering vanuit de Confederatie tussen 30 tot 50%, bepaling o.b.v. evaluatiecriteria rond kosten-baten, duurzaamheid, kwaliteit + politieke deliberatie
  - Louter publieke lokale cofinanciering, varieert tussen 50 en 70%
  - Federale langetermijnsfinanciering: nationaal verkeersfonds voor wegen en agglomeraties in 2018
- Voorbeeld: St. Gallen

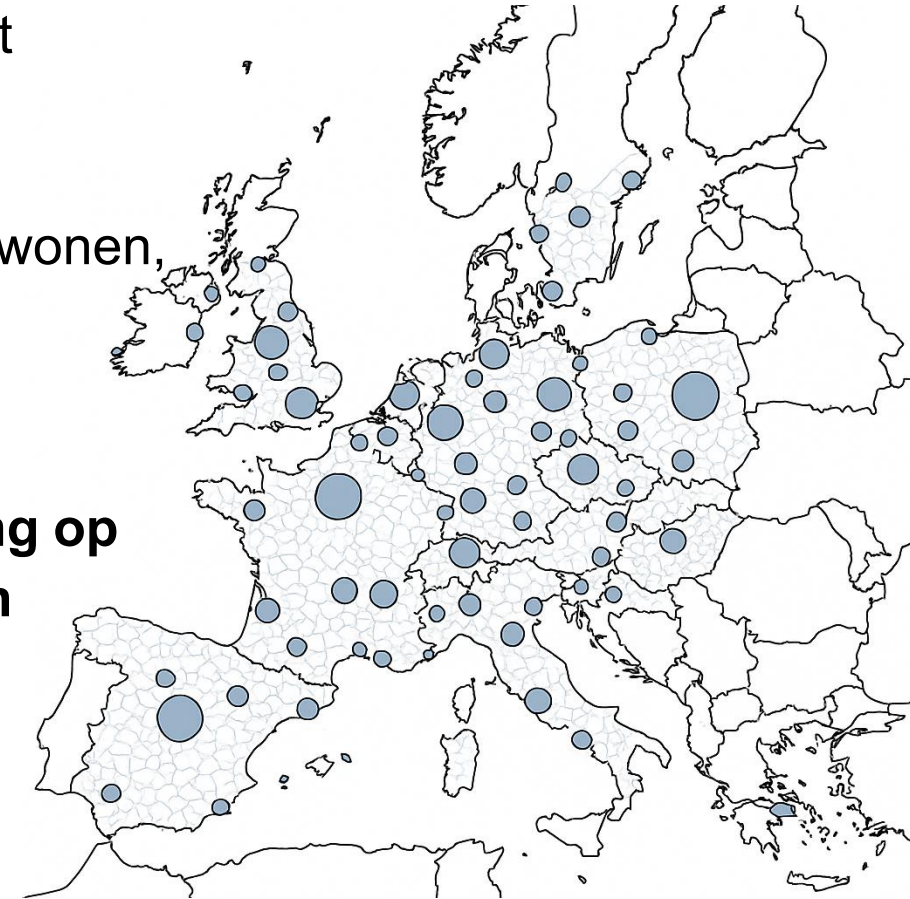
Overzicht

1. Regio's als geografische realiteit
2. Regio's als bestuurlijke realiteit
3. *Regionale samenwerking doen werken*

1. Regio's als feitelijke realiteit

- **Lokale besturen** opereren wereldwijd in een **schaaloverschrijdende context**: hun werking overstijgt administratieve grenzen;
- Regio als ***bassin de vie***: functionele leefgebieden van wonen, werken, verplaatsen en gebruik van diensten, waarop samenwerken een bestuurlijke respons vormt;
- Internationale voorbeelden tonen aan dat **samenwerking op tussenschalen** een **noodzakelijke en breed gedragen praktijk** is;
- Ook in **Vlaanderen** manifesteert beleid zich feitelijk op regioniveau en vormt de regio een steeds belangrijkere **operationele schaal voor beleid en uitvoering**.

2. Regio als coördinatieplatform

- Ondanks alle verschillen fungeren regio's **zelden als een aparte bestuurslaag**, maar eerder als een flexibel **interbestuurlijk overleg- en afstemmingsplatform** tussen verschillende actoren;
- **Regio's** bieden een **herkenbaar en werkbaar kader** voor coördinatie: geen rigide structuur, wel een **praktisch schaalniveau** waarop **intersectorale samenwerking en beleidsafstemming** vorm kunnen krijgen, dat zien we overal voorbeelden heen.

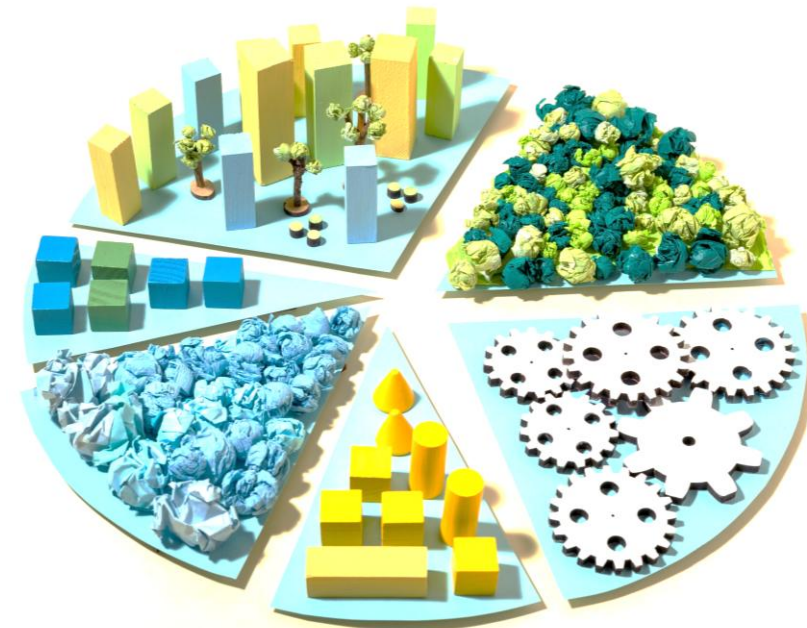
3. Tussen maatwerk & centrale sturing

- **Elke regio is anders:** verschillen in historiek, schaal, betrokken actoren en beleidsdynamiek;
- **Gebiedsgericht maatwerk is noodzakelijk:** beleid moet aansluiten bij de specifieke kenmerken en behoeften van elke regio;
- **Centrale sturing blijft belangrijk,** maar moet zich richten op **duidelijke kaders die samenwerking ondersteunen en fragmentatie voorkomen;**
- **Maatwerk en centrale afstemming zijn complementair:** een **flexibele regiowerking** vereist **bovenlokale referentiekaders** (zoals referentieregio's), zonder de diversiteit van regio's uit het oog te verliezen.

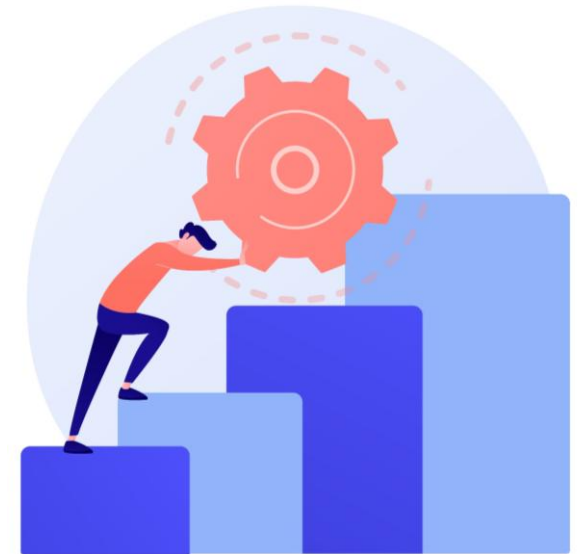
4. Sectorale dynamiek

- **Regionale samenwerking ontstaat vaak vanuit afzonderlijke beleidsdomeinen**, elk met hun eigen schaalniveau, dynamiek en institutionele logica;
- De uitdaging bestaat erin om **gezamenlijke structuren te combineren met voldoende sectorale flexibiliteit**, zodat samenwerking efficiënt en werkbaar blijft.

5. Samenwerkingsmaturiteit

- **Regio's verschillen sterk in hun samenwerkingsdynamiek:** regiomaturiteit hangt samen met eerder opgebouwde relaties, gedeelde ervaringen en de aanwezigheid van een gedeelde regionale identiteit;
- **Niet alle regio's starten vanuit dezelfde positie:** regio's met een langere traditie van samenwerking beschikken vaker over meer draagvlak, onderling vertrouwen en een cultuur van resultaatgerichtheid;
- **Beleid moet voortbouwen op bestaande dynamieken:** erken wat werkt en trek lessen uit eerdere samenwerkingstrajecten;

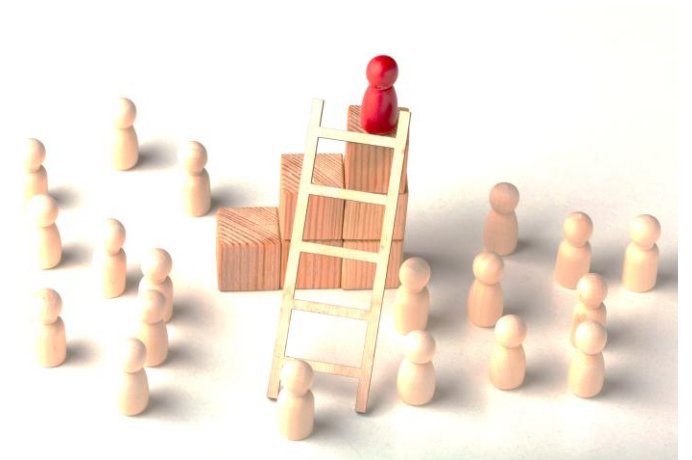
6. Ambtelijke capaciteit

- **Voldoende ambtelijke capaciteit op regioniveau is cruciaal** om interbestuurlijke samenwerking duurzaam te ondersteunen en te coördineren;
- **Ondersteuning is vaak versnipperd georganiseerd**, zowel binnen regio's als tussen Vlaamse administraties, wat de slagkracht van regionale werking beperkt;
- **De regiocapaciteit verschilt sterk tussen beleidsdomeinen:** sommige sectoren hebben uitgebouwde structuren, terwijl in andere domeinen integrale samenwerking nog onvoldoende benut wordt;
- **Lokale regiocapaciteit is vaak kwetsbaar:** ze is ongelijk verdeeld over gemeenten, staat onder toenemende druk en is niet altijd toereikend om regionale engagementen waar te maken.

7. Leiderschap

- **Leiderschap is een cruciale succesfactor** voor duurzame en effectieve samenwerking op regioniveau; het bepaalt de richting, dynamiek en legitimiteit van interbestuurlijke initiatieven;
- **Lokaal politiek leiderschap speelt hierbij een sleutelrol:** de betrokkenheid en inzet van burgemeesters en andere mandatarissen zijn bepalend voor het slagen van regionaal overleg;
- **Regionaal leiderschap is sterk contextgebonden:** bestuurscultuur, lokale verhoudingen en bestaande samenwerkingspraktijken bepalen wie het voortouw kan nemen;
- **Centrale overheden kunnen een stimulerende rol spelen,** onder meer via erkenning, waardering of strategische ondersteuning van lokale voortrekkers.

8. Financiering als hefboom

- **Duurzame regionale samenwerking vraagt om structurele financiering. Vandaag zijn veel initiatieven afhankelijk van tijdelijke subsidies en versnipperde budgetten**, wat leidt tot onzekerheid, inefficiëntie en discontinuïteit. Dit bemoeilijkt het uitbouwen van regionale capaciteit en lange termijnplanning.
- **Er is nood aan een omslag naar meer structurele, gebundelde en domeinoverstijgende financiering**, gekoppeld aan duidelijke doelstellingen en gedeelde engagementen
- **Buitenlandse vb. zoals de Regio Deals (NL) en Agglomeratieprogramma's (CH) tonen het potentieel van langetermijn partnerschappen**, via contractuele afspraken en cofinanciering tussen verschillende bestuursniveaus, met ruimte voor lokale invulling en private betrokkenheid.

